

NOPUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2007 / Toiminta Suomessa

Toiminnan tavoitteet

Toiminnan tavoite, pohjoismaisen osaamisen integroiminen osaksi sosiaalialan kehittämisstrategioita, on vahvistunut ja tarkentunut käsittämään erityisesti hyvät käytännöt ja näyttöönperustuvat menetelmät. Kehittämistyötä tukeva koulutustoiminta, tiedottaminen ja verkostoituminen ovat keskeisiä elementtejä Nopus-toiminnassa.

Toimintastrategiana on ihmislähtöinen kehittämistyö, jossa pohjoismainen osaaminen integroidaan alueellisiin ja kansallisiin hankkeisiin ja kehittäjäverkostoihin. Kehittämistoiminnan lisäarvoksi tulee ennakkoisuus ja etäisyydenotto omaan kehittämistoimintaan muiden Pohjoismaiden kehittämistoimintojen kautta. Yhteistyöverkosto asiantuntijana ja kehittäjänä, markkinoijana, tiedon levittäjänä ja tuottajana, on vahva tuki Nopus-toiminnalle Suomessa ja Pohjoismaissa.

Toiminnan lähtökohtana on ollut pohjoismaisen osaamisen käyttöön ottaminen verkostoissa siten, että sen konkreettinen hyöty sosiaalialalla on näkyvää ja vaikuttavaa. Nopus on pyrkinyt kehittämään ja tukemaan verkottuneena hyvinvointialan osaamista ja palvelujärjestelmiä integroimalla pohjoismainen osaaminen, erityisesti hyvät käytännöt, osaksi alueellista ja valtakunnallista kehittämistyötä. Kuntalaisten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuutta on vahvistettu toiminnoissa konkreettisesti tajoamalla kuntalaiselle puheenvuoro järjestetyissä seminaareissa ja vahvistamalla käyttäjänäkökulmaa kehittämistyössä.

Nopuksen toimintaympäristö – vakiintumista ja muutosta

Nopus toimii toista vuottaan verkottuneena Stakesin Vaasan alueyksikön ja sen eri toimijoiden muodostamassa asiantuntijayhteisössä. Yhteistyö alueyksikön kanssa on moninaisesti vahvistanut, ohjannut ja tukenut Nopuksen toimintaa. Toiminta pohjautuu edelleen Vaasan kaupungin ja Stakesin väliseen sopimukseen ja toteuttaa Sonet-Botnian pohjoismaisen yhteistyön erityistehtävää.

Nopuksen kansallinen ohjausryhmä kokoontui toimintavuoden alussa ja jäsenten näkemykset Nopus-toiminnan tehtävästä ja kehittämisestä ovat ohjanneet toiminnan toteuttamista. Ohjausryhmän jäsenet ovat antaneet toiminnasta palautetta ja kommentteja sähköpostitse.

Kuluneen vuoden aikana toteutettu Pohjoismaisen Ministerineuvoston alaisten sosiaali- ja terveysalan laitosten arviointi johti sosiaalialan laitosten yhdistämiseen. Nopus toimii itsenäisenä laitoksena vuoden 2008 loppuun. Uusi laitos, johon integroidaan NUH/ Pohjoismainen apuvälineiden kehittämiskeskus, NUD/ Pohjoismainen kuurosokeiden henkilöstön koulutuskeskus, NAD/ Pohjoismainen alkoholi- ja huumetutkimuskeskus, NSH/ Pohjoismainen vammaisasiain yhteistyöelin ja NOPUS, käynnistää vuoden 2009 alussa toimintansa.

Nopus- toiminta sosiaali- ja hyvinvointialan kehittämishankeissa ja –verkostoissa 2007

Nopus-toiminta on edelleen orientoitunut laaja-alaisesti sosiaali- ja hyvinvointipoliittisiin kehittämistavoitteisiin. Toiminnan erityisiksi kehittämistavoitteiksi määriteltiin toimintavuotena integraation, sosiaalinen osallisuuden ja mielenterveyden edistäminen sekä sektorirajat ylittävä yhteistyö.

Vuosi käynnistyi yhteistyössä Dalarnas Forskningsrådet'n kanssa järjestetyllä seminaarilla, jonka teemana oli hyvinvointipalvelujen tuottamisen haasteet pienissä kunnissa kunta- ja palvelurakennemuutosten kontekstissa. Moniammatillinen, sektorirajat ylittävä yhteistyö ja uudet yhteistoimintamuodot paikallisyhteisöissä sosiaali- ja terveystalvelujen ylläpitämisessä ja tuottamisessa nousivat keskeisiksi kokemustenvaihdon areenoiksi. Seminaarissa oli 46 osallistujaa, joista muutamia myös Suomesta. **Den lilla kommunen som leverantör av sociala välfärdstjänster – ett framtidsperspektiv 15-16.1.2007 Ruotsi Tällberg** www.nopus.org/arkiv

Små kommun-seminaarin tavoin kuntien tämän hetken tarpeisiin liittyvää koulutusta tarjottiin **Hyvinvointimarkkinat - Pohjoismaisia kilpailuttamiskokemuksia hyvinvointipalveluista- seminaarissa** Helsingissä 15-16.10.2007. Seminaari järjestettiin yhteistyössä Stakesin Sosiaalipalvelujen tulosalueen, Sosiaali- ja Terveysturvan keskusliiton ja Kuntaliiton kanssa. Seminaarissa käsiteltiin erilaisia kilpailuttamismalleja ja niiden vaikutusta eri markkinatoimijoihin. Seminaari tarjosi hyvinvointipalvelujen kilpailuttamiseen liittyviin keskeisiin kysymyksiin pohjoismaisen näkökulman. Seminaarissa oli noin 90 osallistujaa. Osallistuneiden arvionnissa 65% ilmoitti kiinnostuksensa jatkossa kilpailuttamiseen liittyvästä spesifistä aihepiiristä. Tätä toivetta tukee aiheesta 5/2008 järjestettävä puolipäivä-seminari Helsingissä Asiakkaan valinta Pohjoismaisessa vanhuspalvelussa sekä Pariisissa Nordic Day'n aiheena oleva tilaaja-tuottaja-malli. Seuranta seminaaria ehdotettiin v.2009. www.nopus.org/arkiv

Monikulttuurisen ja –arvoisen palvelujärjestelmän vahvistamiseksi järjestettiin vuoden aikana kaksi seminaaria. Syyskuussa 2007 järjestettiin yhteistyössä Stakesin Vaasan aluetoimiston ja Pohjanmaa hankkeen kanssa seminaari **Kulttuurit kohtaavat - syntykö moniääninen dialogi?** Kysymystä lähestyttiin psykiatrian, sosiaalityön ja kouluissa tapahtuvan monikulttuurisen työn nykytilan, sen haasteiden ja mahdollisuuksien näkökulmasta. Koulutuksen tavoitteena oli koota yhteen maahanmuuttajien parissa toimivat viranomaistahot ja saada esille maahanmuuttajien ääni ja kokemukset. Koulutus toimi keskustelufoorumina moniammatillisen yhteistyön edistämiseksi, tiedon vaihtamiseksi ja erilaisten lähestymistapojen esille tuomiseksi. Seminaariin sisällytettiin pohjoismaisen monikulttuurisen työn nykytilakartoitus. Koulutukseen osallistui n. 120 henkilöä. www.pohjanmaahanke.fi/seminaarit

Rajat ylittävä verkostoituva sosiaalityö saamelaisalueella -seminaarissa Levillä pohdittiin saamelaisen alkuperäiskansan kulttuuria globaalin ja lokaalin, perinteisen ja modernin kohtaamisina ihmisten ja sosiaalityön arjessa. Sosiaali- ja hyvinvointipalvelujen osalta seminaari oli ensimmäinen lajissaan ja toimi lähtölaukauksena alan yhteiselle kehittämiselle Pohjois-Kalotilla. Seminaarissa esiteltiin tutkimustuloksia ja hyviä sosiaalityön käytäntöjä saamelaisessa kontekstissa ja keskusteltiin saamelaisen sosiaalityön erityispiirteistä ja haasteista laajemmassa monikulttuurisen työn kontekstissa. Yhteistoiminta jatkuu mm. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ylläpitämän pohjoismaisen yhteistyöverkoston kautta sekä jatko-seminaarilla 11/2008, jonka teemana tulee olemaan päihdetyö saamelaisalueella. www.nopus.org/arkiv

Sosiaalialan osaamiskeskusten välistä yhteistyötä vahvistettiin Pohjois-Suomen osaamiskeskuksen lisäksi SonetBotnian koordinoiman varhaiskasvatuksen osaamiskeskusverkoston kanssa järjestämällä alustus alan pohjoismaisesta kehittämistoiminnasta. Tiedottamista varhaiskasvatusverkostolle on tarkoitus jatkossa systematisoida säännöllisillä tiedotteilla.

Nopus toimi ja toimii edelleen yhtenä yhteistyökumppanina Stakesin Vaasan aluetoimiston koordinoimassa pohjoismaisessa 1+3 vuotiseksi suunnitellussa mielenterveys-, päihde- ja maahanmuuttajatyön tutkimus-, kehittämis- ja koulutushankkeessa, **Kotona Paras-Hemma Bäst-hankkeessa**, jolle haetaan rahoitusta Botnia Atlantica-ohjelmasta ensivaiheessa vuodelle 2008. Suunnitelmien mukaan Nopus järjestää käynnistysvaiheessa hankkeen painopistealueita mukaillen 4 pohjoismaista seminaaria. Palvelujärjestelmien kehittämisessä hankkeen painopistealueet ovat:

- alueelliset, integroidut mielenterveys, päihde- ja maahanmuuttajapalvelut
- ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön ensisijaisuus
- avolähtöisyys
- kotiin vietävät palvelut
- laaja-alainen, sektoreita ylittävä mielenterveys-, päihde ja maahanmuuttajatyö
- sosiaalinen osallisuus ja integraatio hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä
- moniarvoinen ja monikulttuurinen palvelujärjestelmä

Nopus on työstänyt hanketta varten koosteita mm. monikulttuuristen perheiden vanhemmuuden tukemiseen liittyvistä pohjoismaisista preventiivisistä malleista sekä mielenterveyden kansallisesta kehittämistoiminnasta Pohjoismaissa. Tämän teeman osalta kuluneena toimintavuonna on käynnistynyt Stakesin Vaasan alueyksikön ja Stakesin mielenterveysryhmän kanssa yhteistyö erityisesti psyykkisesti vajaakuntoisten asumispalvelujen kehittämiseksi kunnissa Ruotsin ja Norjan malleja hyödyntäen.

Moniarvoisuuden teemaa sivuaa myös **Valtakunnallinen adoptio-osaamisen kehittämishanke** (VAHKE, 2007-2009), joka keskittyy hyvien käytäntöjen kehittämiseen ja niiden levittämiseen erityisesti adoptioneuvonnassa ja jälkipalveluissa. Hankkeen hallinnoijana on Helsingin kaupunkin, muita yhteistyökumppaneita Finlandssvenska kompetenscenter , Interpedia, Pelastakaa Lapset ja Nopus. Nopuksen rooli adoptio-osaamisen kehittämisessä jakaantuu koulutustoiminnan järjestämiseen sekä verkostojen luomiseen että niiden ylläpitämiseen. Vuoden 2007 lopulla kooste pohjoismaisesta adoptiotyön kehittämisestä valmisteilla.

Kuluneena toimintavuonna Nopus on tehnyt yhteistyötä ja toimii kumppanina mm. STKL:n Länsi-Suomen aluetoimiston koordinoimassa yhteistyöverkostossa, joka valmistelee oppilaitosyhteistyönä toteutettavaa koulutuskokonaisuus-hanketta ”**Sosiaalinen pääoma ja kolmas sektori**”. Hankkeen tavoitteena on edistää alueen sosiaalista pääomaa ja 3.sektorin roolia hyvinvoinnin edistämisessä opetuksen kautta. Nopus on yhtenä toimijana **BoWer** – Pohjanmaan hyvinvointitutkimuksen ja –osaamisen keskittymä **Bothnia Welfare-Coalition for Research Knowledge**-hankkeessa, jossa alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoinen hyvinvointia tukeva koulutus ja tutkimus hyödynnetään Pohjanmaa alueen kehittämiseksi laajapohjaisella kehittäjä-, koulutus- ja tutkimusyhteistyöllä. Yhteistoiminta Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän hallinnoiman **vammais-palvelujen kehittämisyksikön** kanssa käynnistyi vuoden lopussa. Yhteistoiminta kehittämisyksikköön on luonteva, koska alan pohjoismainen osaaminen on vahvaa. Suunnitteilla on yhteistyön linkittäminen Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor-laitokseen (NHS), joka syventää pohjoismaista panosta erityisosaamisellaan. Pohjoismaisen vammaistyön nykytilakartoitus aloitettiin vuodenvaihteessa.

Muu toiminta

Alustukset:

15.6.2007	Pohjoismaisen hyvinvointiyhteistyön mahdollisuudet /Stakesin Vaasan aluetoimiston yhteistyöseminaari
14.11.2007	Varhaiskasvatus ja perhetyö lapsen ja vanhemmuuden tukena/ Varhaiskasvatuksen osaamiskeskusverkoston työkokous Seinäjoella
02.10.2007	Miten tukea monikulttuurisen työn kehittämistä kouluissa Vaasan seudulla ja Pohjanmaalla? Virkaehtosopimuskoulutus-päivä/Vaasan kaupungin opettajille

Tiedotuskoosteet:

- Vapaaehtoistoiminta Pohjoismaissa- Tanska ja Norja satsaavat vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen
- Preventiivinen perhetyö Pohjoismaissa
- Psykiatrian ja sosiaalitoimen yhteistyön kehittäminen Ruotsissa
- Psyykkisen terveyden edistäminen Norjassa
- Tanskan työmarkkinamalli nuorten työllistämisen vahvistajana (Efekolle)
- Yhteistoimintastrategia sektorit ylittävälle yhteistyölle riskiryhmään kuuluvien lasten- ja nuorten palveluissa

Seminaarit ja koulutukset

- Työkokous Nordiska Högskolan för Hälsovetenskap (NHV)/Göteborg/2/2007
> turvapaikanhakijoiden lasten psyykkisen terveyden edistäminen
- Mieli 2007 6-7.2.2007/Seinäjoki
- Yhteistoimintapäivä 26.4.2007 Stakesin alueyksikön toimijat
- 23-24.8.2007 Osaamiskeskusten kesäpäivät
- yhteistyökokoukset eri kehittäjäverkostoissa mm. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Länsi-Suomen aluetoimisto-Hyve aluetyöryhmä, Pohjanmaan ohjausryhmä, Stakesin aluetoimiston kokoukset, SonetBotnian tiimi, Mielenterveyden kehittämisen yhteistyökokoukset